

Г Л А С Н А Р О Д А.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 фор., на осам месеци 2 фор., на четир месеца 1 фор. аустр. вредн. — Дописи се пишу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се од ретка оваких слова 5 нов. и 30 новчића за жиг сваки пут.

БРОЈ 48.

У НОВОМЕ САДУ. У НЕДЕЉУ 31. НОВЕМБРА 1873.

ГОДИНА III.

У ОЧИ СВЕТАЦА А НАМА У ОЧИ.

Самртна је грехота затајивати себи своје мане, а не помињати мане оних, који су нам мили. Ни једна мана није човеку урођена, него је задобивена из друштва и из околине, јер мана није ништа друго него рђава навика, и ако је та рђава навика тајва, да шегоди нама или нашим ближњима, ми је називамо пороком. Навикнути млада човека на оно, што је добро, значи добро га васпитати. Дужност је родитеља и учитеља, да укаламе за рана у подмлатку добре навике и кад то постигну, они су испунили свој свети позив, јер кад се човек једном свикне чинити добро, он ће се држати тога док је жив.

Тиме није речено, да они људи, који се одализлим или шегодљивим навикама, не могу више те навике заменити добрима. Док човек живи он се мења, на боље или на горе: стајања нема у животу.

Који се дружи с бољима од себе, бива све бољи; ко се бави у рђавој околини, све гори и гори. Мали преступници, кад уђу у затвор, често из њега излазе као савршени злочинци, јер су се у оној околини свикли на порок, те сад више не зазиру од њега. Напротив многи је злочинац постао поштен и друштву своме користан човек ако се је нашао у дружини, где је виђао само добре навике.

Хоћу да говорим о једној рђавој навици нашој зато што држим, да је нашем животу и напретку тако шегодљива, да би била самртна грехота ћутати и даље о њој. Та је рђава навика прекомерна пиће или као што се зове пијанчење.

У сваком човеку је нека склоност, да пије љута (спиритна) пића. Узрок је томе, што та пића могу да оживе наше тело и донекле разбистре наш дух. Дивљак постаје дружељубив, ћуталица говорљив, кад се надраже пићем, што има спирита у себи.

Кад пратимо очима човека, који пије тајва пића у већој мери, ми можемо опазити три рзне промене у његовој нарави. Испрва је ведари весео, говорљив где што и речит, помирљив и благ. То долази отуд, што је пиће надражило његове живце, те је сад сав живот живахнији, бржи. Он може да свари у том стању

више јела, него обично што чини, да ће у здрављу напредовати. — Пустимо га нека пије „још коју“, то се блага и помирљива нарав почиње мењати у храбру и ратоборну. Он је у овом стању веома осетљив, и хоће радо да се сећа на давнашње увреде, или што је исто, да замеће кавгу. Човек је у том стању налик на лава. Лице му запламти, очи севају, особито кад погледају женско чељаде. То долази отуд што су живци пренадражени, те гоне човека да, се непрестано покреће. Иза сваке пренадражености следује лабавост, малаксалост. Пустимо тог човека нека пије дуже, за мало ће очи да се замуће, језик здебља, те тена кад изговара, ноге посрћу, руке падају тешке на сто, кад их подигне, цело је тело млитаво, прелази у дубок сан. Човек пада где сенађе, и у том стању налик је на свињу. После неколико часова сна кад изветри спиритус и кад се одмори измучено тело, он устаје блед као крпа, осећа тешку мутну главу, а бол у стомаку. Не прија му ваздан јело и само што „кисело“ може да поднесе.

У науци зову се оватри стања, три ступња пијанства а мамурлук, болест од тровања. Тако и јесте, јер онај спирит, што се налази у љутим пићима, одиста и јест отров. Ко неверује нека погледи на пијанца који је вичан пити ракију, хоће рећи оно пиће, где има много спирита. Лице бледо и увело, руке дршћу, ноге малаксале, памет помућена, нрави оштећене, карактера никаква. Исту би слику угледали на човеку који би узимао сичана често а по мало. Има да како и тајвих људи, који узимљу сваки дан по мало сичана, и чудо! Кад се навикну они се гоје и добро изгледају, исто као и пијанци испрва, али за мало изгледаће тако исто као и пијанци на крају.

Дакле нетреба ни како пити рећи ће моји читаоци, кад је то пиће отров? И са је отровна, па зато је човек ипак мора јести зарад свога здравља. А у многим приликама могу отрови у малој мери да нас исцеле. Има предеља да богме где човек може живити без љутог пића, а то су предељи брдовити, где је здрава вода; али на равници је већином вода грозничава те мора човек: особито лети и с јесени да је меша с љутим

пићем, (вином или ракијом). Ако пословица српска вели „Нема лица без првена винца“ то она потсећа на зеленгасто бледа лица грозничавих, који одиста вином могу да се исцеле. Вино и ракија, то су као и други зачинци, они користе здрављу, кад их мало мешамо с јелом. Али код нас бива другачије; ми хоћемо где што да гасимо жеђ вином или ракијом. Шта долази отуд, вино као и свако љуто пиће вређа балаву кожу у желудцу, те се ова запали. Ко пође да гаси ту ватру опет вином, тај је на путу да буде пијанац! Повређена балава кожа не може добро да свари јело, те тако сваки који се свикне многом пићу мора да пије, да би могао варити. Али како се у желудцу справља сок за крв, то наравно мораће тело да вене, кад је желудац нездрав, јер овај неће моћи да справи толико крви, колико је потребно за живот. Отуд долази, да пијанци махом изгледају бледи и слабуњави, а на крају кад већ не могу да поднесу ни какаву храну, него се само још пићем „крепе“, они умиру тако рећи од глади. Пијанци веле да их крепи пиће, јер држи раздраженост, која следује за пићем, за праву снагу, али та је снага варљива, она траје док неизветри пиће а за тим следује све већа и већа малаксалост.

А шта следује иза малаксалости? Нерад! Овај је опет рођени брат сиромаштву. Човек пијанац мора осиромашити, не за то што је скупо пиће, него што слаби своје тело, те с временом постаје неспособан за рад. Али сиромаш бити то још није највеће зло. Има још и већег што наноси пијанчење. Човек у пијанству је пренадражен и неурачунив; он срља у опасност као слеп, за то што не може да је измери, он се у том стању одаје свакојаким пороцима, који троше његово имање и тару његово драгоцено здравље, за то, што му помућена свест у пијанству не може да схвати последице таквих погрешака и порока. Колико пута чујемо како се несрећни кривци пред судом јадају, што су у пијанству учинили ово или оно безакоње?! Али сад је већ касно кајање: поштен човек постао је злочинац, и понео је жиг непоштења, који ће од сад носити за цела живота свога.

Заиста је већ крајње време, да се почнемо одвијати од те рђаве навике; да престанемо јуначити се у пићу. Нема човека, па био он и Краљевић Марко, кога неумерено пиће неће с временом начинити слабоомћним дететом, као што га нема, којег пиће неће нагонити да учини какву будалаштину за коју ће се кајати читавог века свога. Читава велики народи пропадали су од тога порока, па за цело ни нас неће мимоћи та судбина ако за времена не обуздамо себе у тој неумерености.

Зар у томе лежи снага човечија, ко може више да попије? У пићу ће нас надмашити свака божија животиња. Зар у томе лежи газдашаг, ко ће више да источи на свадби или на свеца? Газди, који тако мисли нити вреди што газдинство, нити светац. Боље

би чинио да се поноси својом умереношћу, а оно што се проспе у грло, да приштеди за себе и за оне које жени и удаје. Један дан такве раскоши, плаћа се често с годишњим сиромаштвом.

У Црној Гори и Херцеговини живи један део народа српског, који презире пијанце и искључује их из друштва. Добро би било да се Срби у оним крајевима, где се пијанчене држи за јунаштво, угледају на своју браћу, која не би била тако јуначна на бојном пољу, да су се дуго јуначила крај пуних бокала.

Ако нам је мио напредак наш и наше деце, ако нам народни понос није празна реч, немојмо ни за часак сметати с ума, да је вода једито пиће човеково, а вино, ракија и друга љута пића зачинак, који само онда користи здрављу, кад се умерено пије.

Др. М. Ј.

ВАСПИТАЊЕ САМОГА СЕБЕ.

II.

Говорили смо о неговању тела. Дух који се као што ваља развије може, ако је тело здраво, да производи ванредне послове. Ништа се није живоме човеку отело, знањем и умењем оружан дух, може да постигне радом својим све оно, што човеку опште може да постигне. Ризница умнога блага стоји свакоме који хоће да учи и да ради отворена, ништа није тешко а да се не да постојаним трудом и радом самовладати.

Као што ваља да има у сваком другом раду, тако ваља да има и у науци постојане сталне радње. Не каже се: куј гвозђе кад јеладно него док је врело. У многим случајевима заостајемо иза мете својих жеља и намера с тога, што немамо довољно дурашности и стрпљења. Бадава нам и најизврснији дар; без дурашности и стрпљена у раду не постижемо ништа. Зна се да су најђенијалнији људи били уједно и најнеуморнији радници.

Уз дурашан труд, и гвоздено стрпљење, ваља сваки који хоће у некој науци да напредује, да је тачани да је изучава из темеља. Не пита се колико си читао и учио, него шта си из свега тога научио, колико си продро у суштину онога што си учио, читао ради. Боље је да човек знаде ма и мање али и то мало да знаде добро, из темеља, љуцки, него да зна много а све што зна да зна којекако. За то ће свако да одабере себи једну ствар, да се ода једној струци, па да покуша да јој продре у језгро, да се упозна са сваком граном своје струке, да буде спреман и оружан да њоме освоји и одржи свој положај свету. Надрижњите и сваштари гори су него невеже и незналице.

Кад је човек што темељно изучио па га зна ваљано, онда се узда у себе а то поуздање је полуга за васпитање самога себе. Да човек дође догле да може да пресуди шта вреди, да сазна да се може

ослонити на своју снагу, то ваља младиће још за рана свикавати на то, да се помажу својом сопственом снагом. Треба им допустити да буду толико самостални, колико са неисквства свога могу без своје штете да буду самостални. Ако ти непрестано лебдиш над својим дететом па га непрестано чуваш и тугоришеш, оно дете твоје неће никад имати прилике, да само практично искуси колико се може својом снагом помоћи.

Као што нема развитка и напретка без труда и постојанства, тако га исто нема ни без поуздања у своју снагу. Ко се у себе не узда заман му је да се узда у све друго. Истина да прекомерно самопоуздање води кад што поноситој гордости али као што је то погрешка у човековом значају, тако је исто погрешка и то, кад нема поуздања јер је томе последица малодушје. Јер како може човек да змахне у раду своје из све своје снаге, када се неузда у ту снагу, него све нешто зебе и оклева. Ако пола наших предузетака не успе за то што немамо довољно стрпљења, то друга пола не успе за то што се неуздамо у себе. То је така особина људска. Многи би да ужива плода без да је орао, копао и сејао у тешкоме раду. Човек би све да му буде олако, да сврши и обави сиграјући се, да научи забављајући се. Али узалуд је та тежња. Ко хоће озбиља да што ваљано научи нека једном за свагда обрне леђа лењости а нека се лати посла неуморним трудом, јер и наши стари су знали: да без муке нема науке!

Сваки треба да се задовољи да истагне себу једну целу па да стреми тој цели вољно и неуморно, да ишчекује мирно и стрпљиво успех свога труда. Сваки трајни напредак је по природи спор али ако ти сваки дан, сваки сахат и сваки минут верно и ревностно чиниш своју дужност, ако истрајеш у овоме раду, да те у њему може да омете само тешка боља или сама смрт, то знај да ти негине награда за твоју поштену тежњу.

Само кратковиди радин је нестрпљив да дочека успех. Ако га не запази одмах — губи вољу и стрпљење. Таки људи налику су деци, која чим посеју семе хоће одмах и да виде како семе расте, чунају младу биљку, загледају је — па је тиме и убијају. Честити сејач посејаће пун наде добро семе у бразде живота. Њега уздиже и узноси над и уздање у благо пролеће, у жарку снагу лета те изгледа родан дан јесени. Често се он теши да ће ако не баш он, а оно његова деца и унуци доживети плоде неуморних трудова.

Самоваспитање — наша самотворна тежња да се усавршимо — то нам је највише и најснажније средство образовања. Настава, којом нас школа наставља, васпитање, којим нас родитељи васпитавају, само нас преправља, полаже основу нашем самоваспитању. И школа и кућа упуте нас на своју снагу, дају нам тако рећи капитал, којим ћемо да одпочнемо по извесном плану сами себе да васпитавамо. Човек постаје

у своје раду само онда изврстан, када самвекба своју снагу. Родитељи и учитељи — и опет понављамо ово — нека нетугорише сувише деци својој, нека их оставе да се деца сама векбају у употреби своје снаге, да после кад у животу дође време да сами себи помажу, узмогу да раде и да се брину за се, кад већ никога не буде, ко би радио и бринуо се за њих Има примера да су се многи људи ваљано васпитали, који су у шумноме току живота стојали сами за се, без ичије бриге и обране. Нужда и невоља гонила је самце да ушну сву своју снагу, да одоле борби у живету. Многи велики људи тек су онда развили своје дарове, када су из школе ступили у живот. Главније да ми само радимо и то вредно и напрезно — без тога невреди много ни дар, ни књига, ни учитељи. Саморадња је најснажнија полуга у васпитању самог себе.

ИЗ ПОЉСКЕ ПРИВРЕДЕ.

КАКО ВАЉА ЋУБРИТИ.

VII.

О летњој рани у кошари.

(Наставак.)

Не може нико порећи да ми кад лети ранимо нашу марву у штали много брижљивије поступамо, него кад је гонимо на пашу, а да је то и много корисније за то вам јемчим. Истина да је много комотније кад испрегнемо утрућеног вола из плуга па га одбијемо на мршаву пашу да се извалимо те да поспинамо док он своју глад у полак утоли, те да се после потрудимо да му навучемо које ведро воде. Али питам ја вас: није ли боље и паметније, да окосимо за своју марву добар чести кукуруз или детелину па да јој дадемо, било у јасле било пред јарам, да се љуци насити?

Кажи ми по души, вредни ратаре мој, неће ли тај сити во боље теглити у јарму, него онај што је на пашу чупкао па је и ноћу пуштеа на пашу, на место да смо га добро наранили на јаслима?

Добро нарањена, снажна теглећа стока, буди то да су коњи буди волови, много ће боље смоћи посао. Ма да је мање од такве марве, ипак ће посао савршеније обавити, него слабачка и изнурена марва. Два јака вола дубље ће моћи орати, више ће и терета потегнути него четир мршава вола. И тако сам ја као газда мање уложио у свој ратарски посао, јер доиста два лепа и јака вола више ми вреде него четир сићушна и слаба вола.

Што нам је марва сићушна томе су наше криве, телад нам закржљаве још док су на сиси, после им се виде гоце како их слабо ранимо, па од куд да узрасту да буде снажна и голема марма. Напротив ако држимо телад у кошари, па ју и у јутру и на подне и у вече уредно ранимо, у првој години зобљу или прекрупом, то ће нам брзо растети па ће нам кад

буде у четвртој години вредити јунци 180—200 фор. па и више, јер је сада марва врло на цени.

Па људи божији, кад је ево све то јасно као јарко сунце, оно дај да се боље постарамо око наше марве, јер ако продамо сваке године само по једно јуне, имамо од њега више хасне него од вртаља земље. Па зар је то бог зна како тежак посао газди, који има полак сесије земље, да се потруди да сваке године прода по једно шише или јуне. Нит су то мандије, нит су претешки послови. Само труда треба мој брајко и око тога, као и око другог кога вреднога посла.

Ко хоће да рани своју марву и лети и зими у штали, да је тиме поправља и оплемењава, тај ваља да се састара да има за тај посао нужну пићу или крму — и то да је има довољано.

Међу усевима има два усева с којима може вредан газда да чини чуда. Од ових усева може да добије толико пиће за своју марву, колико никад није ни сањао.

Ове две чудотворне биљке зову се лупцернска детелина и репа.

Једно јутро добре лупцернке, ако је добро ђубрено и дубоко орано, даде суве пиће при првом кошењу 30 центи при 2-ом кошењу 20 цент. а при трећем кошењу 10 цент. дакле свега 60 цент. Пића ова приспева рано при крају априла или почетку маја.

Питај ја тебе, драги брате Србине, које јутро ливаде даје оволико сена?

Кажу да није хрђава ливада која по јутру с отавом заједно даде 20 центи сена — па ево ти даје лупцернка трипут толико!

Дакле ко је посејао јутро лупцернке вреди му као да је добио два јутра земље. Газда, који има по сесије земље, ваља да има увек баремпо три јутра добре лупцернке ако уз то имаде 3—4 јутра ливаде. Нема ли ливаде то ваља да сеје 5—6 јутара лупцернке. Докле год ово не постигне, нек улаже своје ђубре своје да приготви земљу за сејање лупцернке.

Друга чудотворна биљка у газдинству јесте бургунска репа. Једно јутро добро ђубрене, добро оране, добро копане репе даје у лаку руку 300—400 центата репе. Кад се репа зими измеша сечком од лупцернке или друге пиће, па и са самом плевом или сечком од пролетње сламе, па се мало посоли или јој се дода нешто прекрпне, вреди толико колико и сено.

Када овако узрадимо можемо са репом сдва јутра на по сесије добити 600—800 цент. пиће, те имамо онда толико зимовника да можемо 10—12 глава одрасле марве по године дана као што ваља држати и ранити.

Ко сеје довољно репе, тај неће морати о божићу јурити своју гладну марву да по кукуризистима пркава од зиме, него ће одмах од сви свети ранити је лепо код куће у топлој штали, чешаће је, праће је свако јутро, солиће је сваке недеље, стираће јој чи-

сту стељу, срце ће му играти од радости кад погледа своју добро урањену, чисту и веселу марву, у којој му према његовом газдалуку лежи леп капитал, готово толики колико му цела земља вреди.

Ја вас дакле, Срби браћо, преклињем нашег добра ради, држите добру марву а да то узможете а ви сејте пићу и раните своју марву и зими и лети у штали. Но опет немојте витотако разумети, да не треба своју марву никад да истерате у поље, на добру нашу и отаву после кише. Треба марву истерати да то опасе али не треба да се у ту нашу сасвим уздате. Има ли је добро је, нема ли је, није све пропало.

Који газда држи више марве, тај треба да ходи око тога, да причува за своју марву за по или за читаву годину дала довољне пиће у резерви, јер ако наиђе сушна година, мораће здраво петљати, те своју марву продавати пошто буде.

Незаборављајмо год. 1863. у којој смо трпели толико оскудице. Није нас било ни десет газда, који смо имали пиће у приправности. Нико није хтео да купује марву, јер је није имао чиме да рани, те је марва гомилама скапавала од глади.

Да побројимо шта нам покаже при летњој рани у штали, ево ћемо да наређамо ове биљке:

Први откос даје нам	зелена раж,
затим долази —	лупцернска детелина, —
	јесењи јечам,
	зобна вика,
	чести кукуруз

а тај траје ако га сејемо у више врста чак до црне јесени. Тамо где сеју црвену штајерску детелину — а ту сеју у нашој земљи само по хладнијим крајевима — и та је газди од велике користи.

На нашој равници морамо ми сејати лупцернку и репу, зелену раж, зобну вика и неоцењени густу кукуруз — па да нас види Бог. Ако сејемо овај усеви за пићу, ако добро ђубримо наше ливаде што су близу села, то ћемо тиме постићи, да ћемо моћи држати доста марве у нашем газдалуку, да ћемо је моћи добро ранити, да ћемо од ђубрета, што нам буде давала та марва удвостручити и утростручити берићет од наших њива. Онда ћемо разумети оне златне речи што их је казао славни газда Веверлин: „Газди треба да је главна брига да своју земљу што боље ђубри, да своју марву што боље рани, јер ако има и средњу жетву већ је у губитку. Нека се дакле газда ушне из петиних жила, да ма ина мало земље добије богату жетву, да држи лепу и добро рањену марву.“

Ко сеје онолико пиће и држи онолико марве колико сам рекао т. ј. да му је усеви пиће 40 део газдалука, тај неће морати држати више угар, него ће моћи водити мену у газдинству. Ова мена у газдинству (Wechselwirtschaft) не састоји се у томе, да без

свакога реда сејемо жито, него да доиста мењамо у сев тако, да на истој њиви не сејемо класни усев једно за другим. Ако сејемо једну исту врсту усева једно за другим, то ће тај усев увек једну исту рану сисати из земље, па ће земља отуд бивати све то мршавија. За то није добро после шенице сејати опет шеницу, после ражи опет раж, још мање је добро после шенице сејати јечам или зоб, јер сваки од тих усева има клас. Газда треба ређ усева тако да подели, да се разни усеви мењају, јер само тако ће се исплатити богатије ђубрење.

Ево да наведемо један пример: Ако поделим своју земљу на четир једнака дела па ако сејем у једну четврт после снажног ђубрења:

вику са зобљу,

затим жито,

затим кукуруз, репу, кромпир а четврте године јечам, зоб —

то долази после пиће класно жито, за тим усев за копање, затим опет класни усев; па кад пређе та мена а ја опет нађубрим и засејем пићу или крму — онда сам ја удесио на својој земљи четворомењљиво газдинство у коме севразне врсте усеви врло згодно и умесно мењају. Ову поделу препоручујем омањим газдама јер је за њих најзгоднија.

Да завршим говор о ранењу стоке у штали. Још имам свакоме газди да напоменем да је за ово ранење најглавније да је штала така, да се може ветрити и да је чиста. Да нам се марва сваки дан креће, најбоље је ако се креће по корлату. Ако газда рани марву зеленом детелином, онда треба да је увек меша за пролетном сламом, да му се марва неби напела, те да не би отуд имао штете.

(Наставиће се.)

ИЗ ПРИРОДЕ.

Снег и лед.

(Свршетак.)

Такав је ако и не тако диван, живот по снежним алпима Андима, где ламе живе. Те животиње лако подносе све неприлике времена по тим планинама. Стога су врло добре за терет по тим местима, где би у страшној висини коњ и мазга снагу изгубили, где пас и мачка гину, где страни путник мисли да му је еуцнуо последњи часак, кад му због ређег ваздуха крв из очију, испод ноката посукти, кад га ноге од тешког умора издаду. Зато је лама Индијанцу од неоцењене вредности, а крај тога чини му лепу услугу и месо и кожа тих животиња.

У леденим пределима севера наравно да је живот мало суморнији. То је отачбина ескимоса. И ту покрива нешто биља снежне пољане. Ма да је то биље чемерно, опет храни северне јелене, мошус-бикове, северне зечеве, ледене сове и друге животиње студе-

ног севера. Покрај тога биља имаде риба, морски паса и ледени медведа у мору. На тај начин спремила је природа човеку пребивалиште и на ономе месту и пределу земље наше, где најдужа ноћ и најдужи дан читавих три месеца дана траје. И по тим пределима влада човек, који истина стоји на најнижем степену образованости; бар се природи не може пребацити, да је живот посејала тек по неким пределима. Ескимоси су занимљиви још и с друге стране, и то с тога, што ми свуда гледамо човека као дете природе. Као што сваки човек друге људе по себи пресуђује: тако се та прта виђа и код ескимоса. На највишем студеном северу, с једне стране морем, с друге високим непреходним низом планина одељене од свег другог света, нашао је неки Инглез једно племе Ескимоса од 200 глава. Они држаху, да су они једини на свету, да је земља сва ледена а њихов завичај једино место земље, на ком се даде живети! —

При крају нашег путовања да се обазремо и по нашем завичају. Снег чува наше усеве од штетног уплива хладноће, јер снег тешко прима и тешко оддаје топлоту, те земљи остаје сва топлота сачувана. Да је то тако, види се из тога, што Ескимоси своје земунце, које налице на кошнице, од снега сазидају а у прозоре метну плоче од леда. Наш земљерадник ништ не воли тако радо да гледа као широку снежну пољану у зиму: јер он знаде, да је снег, што се рано с пролећа топи, не само сачувао усев, него да је уједно и добро ђубре. Исто тако чува и лед, што се ухвати по нашим рекама, сво биље и животиње, које у води живе. Никада не бива, да се већа вода скроз и скроз заледи; топлота воде испод леда никад није нижа од 1 степена, а та је топлота довољна да се у води одрже животиње и биљке.

Колико ова мудра уредба утиче у домазлук природе, толико утиче и на живот човеков. Та данас се тргује и с ледом. Читави американски бродови плове пуни пунцати леда чак у жарки Мисир те га тамо продају као алву. Али колико утиче снег и лед на људски живот? Научењак се повлачи у своју собу те туде мисли и ради у корист науке.

По градовима се осуо зими бујни живот. Ту су игранке и забаве, ту позориште. По улицама лете сониче и прапорци звече да ти пробију уши. По леду се благонадејна јуност наша натиче у тоциљању. Да не споменемо по неки мањи малер кад човек бубне о лед или кад пропадне у воду, тоциљање је врло здрава ђимнастика. По северним пределима тоциљају се и жене. Та забава снажи и мушкима и женским тело — а што је мушко и женско снажније и здравије то јачи и здравији пород. У нас није али на северу тушта је лепих народних светковина што се држе на леду.

Али пустимо их нек славе а ми завиримо у ону малену кућицу, што ју је синоћни смет завејао готово до оцака кроз мали прозорчић, видиш где се

буде у четвртој години вредити јунци 180—200 фор. па и више, јер је сада марва врло на цени.

Па људи божији, кад је ево све то јасно као јарко сунце, оно дај да се боље постарамо око наше марве, јер ако продамо сваке године само по једно јуне, имамо од њега више хасне него од вртаља земље. Па зар је то бог зна како тежак посао газди, који има полак сесије земље, да се потруди да сваке године прода по једно шише или јуне. Нит су то манџије, нит су претешки послови. Само труда треба мој брајко и око тога, као и око другог кога вреднога посла.

Ко хоће да рани своју марву и лети и зими у штали, да је тиме поправља и оплемењава, тај ваља да се састара да има за тај посао нужну пићу или крму — и то да је има довољано.

Међу усевима има два усева с којима може вредан газда да чини чуда. Од ових усева може да добије толико пиће за своју марву, колико никад није ни сањао.

Ове две чудотворне биљке зову се луцернска детелина и репа.

Једно јутро добре луцернке, ако је добро ђубрено и дубоко орано, даде суве пиће при првом кошењу 30 центи при 2-ом кошењу 20 пен. а при трећем кошењу 10 пен. дакле свега 60 пен. Пића ова приспева рано при крају априла или почетку маја.

Питам ја тебе, драги брате Србине, које јутро ливаде даје оволико сена?

Кажу да није хрђава ливада која по јутру с отавом заједно даде 20 центи сена — па ево ти даје луцернка трипут толико!

Дакле ко је посејао јутро луцернке вреди му као да је добио два јутра земље. Газда, који има по сесије земље, ваља да има увек баремпо три јутра добре луцернке ако уз то имаде 3—4 јутра ливаде. Нема ли ливаде то ваља да сеје 5—6 јутара луцернке. Докле год ово не постигне, нек улаже сво ђубре своје да приготови земљу за сејање луцернке.

Друга чудотворна биљка у газдинству јесте бургунска репа. Једно јутро добро ђубрене, добро оране, добро копане репе даје у лаку руку 300—400 центата репе. Кад се репа зими измеша сечком од луцернке или друге пиће, па и са самом плевом или сечком од пролетње сламе, па се мало посоли или јој се дода нешто прекрупе, вреди толико колико и сено.

Када овако узрадимо можемо са репом с два јутра на по сесије добити 600—800 цент. пиће, те имамо онда толико зимовника да можемо 10—12 глава одрасле марве по године дана као што ваља држати и ранити.

Ко сеје довољно репе, тај неће морати о божићу јурити своју гладну марву да по кукуризиштима пркава од зиме, него ће одмах од сви свети ранити је лепо код куће у топлој штали, чешаће је, праће је свако јутро, солиће је сваке недеље, стираће јој чи-

сту стељу, срце ће му играти од радости кад погледа своју добро урађену, чисту и веселу марву, у којој му према његовом газдалуку лежи леп капитал, готово толики колико му цела земља вреди.

Ја вас дакле, Срби браћо, преклињем нашег добра ради, држите добру марву а да то узможете а ви сејте пићу и раните своју марву и зими и лети у штали. Но омет немојте витотако разумети, да не треба своју марву никад да истерате у поље, на добру пашу и отаву после кише. Треба марву истерати да то опасе али не треба да се у ту пашу сасвим уздате. Има ли је добро је, нема ли је, није све пропало.

Који газда држи више марве, тај треба да ходи око тога, да причува за своју марву за по или за читаву годину дала довољне пиће у резерви, јер ако наиђе сушна година, мораће здраво петљати, те своју марву продавати пошто буде.

Незаборављајмо год. 1863. у којој смо трпели толико оскудице. Није нас било ни десет газда, који смо имали пиће у приправности. Нико није хтео да купује марву, јер је није имао чиме да рани, те је марва гомилама скапавала од глади.

Да побројимо шта нам покаже при летњој рани у штали, ево ћемо да наређамо ове биљке:

Први откос даје нам	зелена раж,
затим долази —	луцернска детелина, —
	јесењи јечам,
	зобна вика,
	чести кукуруз

а тај траје ако га сејемо у више врста чак до црне јесени. Тамо где сеју црвену штајерску детелину — а ту сеју у нашој земљи само по хладнијим крајевима — и та је газди од велике користи.

На нашој равници морамо ми сејати луцернку и репу, зелену раж, зобну вика и неоцењени густу кукуруз — па да нас види Бог. Ако сејемо овај усеви за пићу, ако добро ђубримо наше ливаде што су близо села, то ћемо тиме постићи, да ћемо моћи држати доста марве у нашем газдалуку, да ћемо је моћи добро ранити, да ћемо од ђубрета, што нам буде давала та марва удвостручити и утростручити берџет од наших њива. Онда ћемо разумети оне златне речи што их је казао славни газда Веверлин: „Газди треба да је главна брига да своју земљу што боље ђубри, да своју марву што боље рани, јер ако има и средњу жетву већ је у губитку. Нека се дакле газда угне из петиних жила, да ма ина мало земље добије богату жетву, да држи лепу и добро рањену марву.“

Ко сеје онолико пиће и држи онолико марве колико сам рекао т. ј. да му је усеви пиће 40 део газдалука, тај неће морати држати више угар, него ће моћи водити мену у газдинству. Ова мена у газдинству (Wechselwirtschaft) не састоји се у томе, да без

свакога реда сејемо жито, него да доиста мењамо у сев тако, да на истој њиви не сејемо класни усев једно за другим. Ако сејемо једну исту врсту усева једно за другим, то ће тај усев увек једну исту рану сисати из земље, па ће земља отуд бивати све то мршавија. За то није добро после шенице сејати опет шеницу, после ражи опет раж, још мање је добро после шенице сејати јечам или зоб, јер сваки од тих усева има клас. Газда треба ред усева тако да подели, да се разни усеви мењају, јер само тако ће се исплатити богатије ђубрење.

Ево да наведемо један пример: Ако поделим своју земљу на четири једнака дела па ако сејем у једну четврт после снажног ђубрења:

вику са зобљу,

затим жито,

затим кукуруз, репу, кромпир а четврте године јечам, зоб —

то долази после пиће класно жито, за тим усев за копање, затим опет класни усев; па кад пређе та мена а ја опет нађубрим и засејем пићу или крму — онда сам ја удесио на својој земљи четворомењљиво газдинство у коме се разне врсте усеви врло zgodно и умесно мењају. Ову поделу препоручујем омањим газдама јер је за њих најзгоднија.

Да завршим говор о ранењу стоке у штали. Још имам свакоме газди да напоменем да је за ово ранење најглавније да је штала така, да се може ветрити и да је чиста. Да нам се марва сваки дан креће, најбоље је ако се креће по корлату. Ако газда рани марву зеленом детелином, онда треба да је увек меша за пролетном сламом, да му се марва неби напела, те да не би отуд имао штете.

(Наставиће се.)

ИЗ ПРИРОДЕ.

Снег и лед.

(Свршетак.)

Такав је ако и не тако диван, живот по снежним алпима Андима, где ламе живе. Те животиње лако подносе све неприлике времена по тим планинама. С тога су врло добре за терет по тим местима, где би у страшној висини коњ и мазга снагу изгубили, где пас и мачка гину, где страни путник мисли да му је куцнуо последњи часак, кад му због ређег ваздуха крв из очију, испод ноката посухти, кад га ноге од тешког умора издаду. Зато је лама Индијанцу од неоцењене вредности, а крај тога чини му лепу услугу и месо и кожа тих животиња.

У леденим пределима севера наравно да је живот мало суморнији. То је отачбина ескимоса. И ту покрива нешто биља снежне пољане. Ма да је то биље чемерно, опет храни северне јелене, мошус-бикове, северне зечеве, ледене сове и друге животиње студе-

ног севера. Покрај тога биља имаде риба, морски паса и ледени медведа у мору. На тај начин спремила је природа човеку пребивалиште и на оном месту и пределу земље наше, где најдужа ноћ и најдужи дан читавих три месеца дана траје. И по тим пределима влада човек, који истина стоји на најнижем степену образованости; бар се природи не може пребацити, да је живот посејала тек по неким пределима. Ескимоси су занимљиви још и с друге стране, и то с тога, што ми свуда гледамо човека као дете природе. Као што сваки човек друге људе по себи пресуђује: тако се та црта виђа и код ескимоса. На највишем студеном северу, с једне стране морем, с друге високим непреходним низом планина одељене од свег другог света, нашао је неки Инглез једно племе Ескимоса од 200 глава. Они држаху, да су они једини на свету, да је земља сва ледена а њихов завичај једино место земље, на ком се даде живети! —

При крају нашег путовања да се обазремо и по нашем завичају. Снег чува наше усеве од штетног уплива хладноће, јер снег тешко прима и тешко одaje топлоту, те земљи остаје сва топлота сачувана. Да је то тако, види се из тога, што Ескимоси своје земунице, које налазе на кошнице, од снега сазидају а у прозоре метну плоче од леда. Наш земљерадник ничт не воли тако радо да гледа као широку снежну пољану у зиму: јер он знаде, да је снег, што се рано с пролећа топи, не само сачувао усев, него да је уједно и добро ђубре. Исто тако чува и лед, што се ухвати по нашим рекама, сво биље и животиње, које у води живе. Никада не бива, да се већа вода скров и скров заледи; топлота воде испод леда никад није нижа од 1 степена, а та је топлота довољна да се у води одрже животиње и биље.

Колико ова мудра уредба утиче у домазлук природе, толико утиче и на живот човеков. Та данас се тргује и с ледом. Читави амергански бродови плове пуни пунцати леда чак у жарки Мисир те га тамо продају као алву. Али колико утиче снег и лед на људски живот? Научењак се повлачи у своју собу те туде мисли и ради у корист науке.

По градовима се осуо зими бујни живот. Ту су играчке и забаве, ту позориште. По улицама лете сониче и прапорци звече да ти пробију уши. По леду се благонадејна јуност наша натиче у тоциљању. Да не споменемо по неки мањи малер кад човек бубне о лед или кад пропадне у воду, тоциљање је врло здрава ђимнастика. По северним пределима тоциљају се и жене. Та забава снажи и мушима и женским тело — а што је мушко и женско снажније и здравије то јачи и здравији пород. У нас није али на северу тушта је лепих народних светковина што се држе на леду.

Али пустимо их нек славе а ми завиримо у ону малену кућицу, што ју је синоћни смет завејао гово до оцака кроз мали прозорчић, видиш где се

около огњишта сгурило јато младих девојака и момака на прело. Једна бака села у среду а око њенематишина, чисто се чује како јој вретено звржи. Све то гледи неданимице у баку а са њезиних усана осипају се оне слатке и миле шарене бајке о сунцу и месецу, о сунари и сунчевој мајци, о девојци са златном косом и све оне слатке дугачке приповетке што би их слушао три дана и три ноћи гладан и жедан. Да није снега и леда та би се омладина вијала по рогљевима те би сво село орило се од веселе песме.

А бадња а божићна слава? Без леда и снега све нам то не би било тако мило и драго. **К. М.**

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

СИСАК 7. децембра. (Шипуш и друг.) Шеница је нешто мирнија и имала је једва до 10.000 вагана односа, те се данас држи: бегејска 83 $\frac{3}{4}$ до 84 фун. по 7 фор. 70—86 новчића. Потиска 86 фун. по 7 фор. 50—86 н. Србска по 7 фор. 10 новч. дол. центи.

$\frac{3}{4}$ жита, наполице, нема.

Кукуруза има, код устезања купаца слаб однос. Прва нова роба држи се по 4 фор. 40 н. дочим је стару цену од 4 ф. 70—86 н. одржао.

Јечам ради помањкања купаца назадује у цени лагана роба 64 нов. држи се по 3 фр. 20—30 н. на 70 н. а пиварске робе нема.

Зоб у врло угричном мњењу скочила је услед умноженог тражења за 5—10. Бапацка се држи по 4 фор. 05 новч. а босанска по 3 фор. 80—85 н. бечка цента по коју се цену живахо односи.

Воде су добро обновиле, те су за бродарење извршене. Време је мутно.

ПОДЛИСТАК.

О Ч Е В И.

СЛИКА ИЗ НАРОДНОГ ЖИВОТА.
написао Јосим Суботић.

IV.

(Наставак.)

— Ето то је узрок, ја сам ти све рекао што сам имао, а ти сад чини како ти је воља. Милан се подиже да иде али га отац задржа. Кад би свом читаоцу рекао, да је Рошу оно, што је од свога сина чуо увредило или бар најмање раздражило, јако би погрешно. Јер мајстор Роши то није било ни на крај памети. Он изусти неколико хм! хм! Затим се задовољно насмеши. То што је чуо, јако му је ласкало.

— И то је дакле та препрека? запита он Милана.

— Јест, то је, а ја мислим да је довољна да ти докаже, е је ова женидба немогућа.

Ко зна, рече мајстор Роша, баш зато, баш зато ваља са том што пре да се пожуримо. Док се то што си ми ти уз писма прочитао испуни, има доста времена, а дотле си ти већ оженит па шта те је онда бриге. —

Милан погледа изненађено у свога оца, за тим рече сасвим задовољно.

— Јест, ти имаш право, тако је ионајбоље. Одмах данас ћу гледати, да почнем комедију са Ћир Мишком, и његовом Ћери, а ти међутим гледај да сватови што пре буду.

Син и отац обоје веома задовољни, руковаше се, и савез би утаначен.

V.

Недеља дана је већ протекло од онога дана, кад је ова приповетка започета. Данашњи дан, и опет недеља, — беше исто тако леп и ведар као и онај прошли; шта више, и особе, које у овој приповетци мање знатну улогу играју, све су много ведрије — изузам две — него што су биле пре недељу дана. Ћир Мишка је био задовољан и собом и целим светом, да би с драге воље загрлио и цмокнуо онако свјачески, Милан је већ више пута био код њега, па је свој маневар, као што се ишчекивати може започео тиме, да је Ћир Мишкину памет и разборитост у звезде ковао. Приповедао му је, како се о Ћир Мишки већ по целом Сомбору говори. „Пре неког времена“ вели „изашла је једна књига, у којој се описује живот најславнијих људи. Међу осталим, спомиње сету и ваше. Ваше јунаштво под Напулијуном, затим од године 48, и још многа друга, па онда ваша бистроћа, тако су изненадили моје другове, да су сви као мушнице нагрнули на мене с питањем да ли вас ја познајем, и да ли у том и том месту још пребивате. Реко им да сте још ту, и да вас добро познајем и вићете видити; штовани Ћир Мишка, кроз који дан само па ће читава литија све сами Ћака из Сомборске „препарандије“ доћи да вас виде. Верујте. Понда — јесте л' били кадгод у Сомбору?“

— Нисам, рече Ћир Мишка, а кика му се подигла управо до греде.

— Свеједно је то. Само да одете па ће и најмање дете да вас позна. Одма ће звона да звоне и прангије да пуцају, јер тако се обично славни људи дочекују.

И тако даље. Доста, да је Милан за то кратко време постигао своју целу боље и темељније него што је и мислио, Ћир Мишка неби сада ову свадбу напустио ни за живу главу. Од тога времена још је већма полудио. Није више тео никоме да пише, а кад је прошао поред кога једва је климно главом. Та помислите: чак и у Сомбору се о њему говори, тамо га и најмање дете познаје, ма што га нико у свом веку није видио, — то ће рећи много. — И доиста, то ће рећи много.

Али се Милан у Марти јако преварио. Он је, држао, да ће му и ту посао тако лако за руком испасти, као и код Ћир Мишке. Још никада није могао добити прилике да се ш њоме на само састане, ма што је толико пута вребао, када Ћир Мишка није код куће. Чим је он у двориште ступио, одмах су и кухињска

врата забрављена. На сваки начин да га је ово јако једило. Он то чисто није могао схватити, та једна проста девојка, па да се може толико одупирати њему, господину, коме су свака господска врата отворена била, на која је само зачуцао. То га је вређало али је уједно још већма учвршћавало ту тежњу, да ју за се придобије. — —

Недеља је. Тоша Ђулумов се данас нешто свечано опремио. Није то његов обичај био, да се недељом тако облачи; мора бити да је нешто особито наумио. Ено га сад узе штап у руке, па се полагано упути управо Ђир Мишкиној кући. Дође до врата, застане па онда пође натраг. Затим се опет промисли, па онда пође натраг. За тим се опет промисли, па пође Ђир Мишкиним вратима. Стајао је ту неко време, — напослетку скупи сву своју снагу и отвори врата. Ђир Мишка је седео за доручком. Неко зачуца на врати.

— Слободно! вигне Ђир Мишка.

Тоша Ђулум уђе у собу.

— Добро јутро и скиде шешир.

Ђир Мишка ћути па једе.

— И опет вам кажем добро јутро! рече Тоша.

— Не примам га. Одговори му Ђир Мишка лаконски.

Али Тоша се не да заплашити.

— Огани се лудорије, Ђир Мишка, рече он, па дај да се паметно разговарамо.

— Ја се с вама не могу никако разговарати, одговори му Ђир Мишка гордо.

— Не, Ђир Мишка, то су све само детињарије. Ја нисам дошо да вам досађујем, већ сам дошо, да вам кажем нешто, што се и вас исто толико тиче, колек и мене. Ви добро знате да се наша деца волу. Јутрос ми мој Станко рече, да без Марте никада неће бити срећан, а исто тако ни Марта без њега. Они су се заверили међу собом. Мислите да је мало требало док ме је умолио, да учиним овај корак, не, не Ђир Мишка, много је за то времена и речи протекло. Али напослетку, као отац, коме срећа његова детета већма лежи на срцу него друго на свету, ево понизио сам се па сам дошао сам собом, да вам кажем шта је у ствари. Ви добро знате да сам и ја исто тако снажан и имућан као и ви, па зашто неби нашу децу усрећили?

— Молим, рече Ђир Мишка, ко је отац моје ћери ви или ја?

— Та....

— Па шта се онда ви бринете, за њу? Ја сам њен отац, њен господар, њено сво и сва. Ја ћу се за њу знати боље постарати него ви.

— Не ћу да се пачам у туђе ствари, рече Тоша нешто увређен, али ја мислим...

— Варате се, варате се у рачуну.

— Не, Ђир Мишка, не варам се ја, него то је истина.

— Није то истина! дрекне Ђир Мишка.

— Шта није истина?

— То све што ви ту брбљате, јест, то је све лаж? Мислите ви ја не знам шта хоћете, а? Да се увучете у пуну кошницу, па да вашу Ђубретару напуните медом. Ал јест, објете. Док сам ја жив нећете дочекати. —

— Варате се, рече Тоша гњевно, а старачки образи поруменише од љутине. Варате се, моја је кућа још пунија него ваша. А што мислите, да ће мој син ваљда скапати за вашом ћери и ту се варате, има, валим те боже, још и бољи на свету, наћи ће мо већ само кад устреба.

— И'те па тражите, нисте имали пута ни да долазите овамо.

Тоша узе шешир, па се крене да иде.

— Чујте још последњу реч рече он Ђир Мишки, ви сте луда од како сте; држите да је цео остали свет луд, само сте ви паметни. Никад ова нога вашег прага неће прекорачити, сад па никад.

И с тим речма Тоша изађе напоље.

— Е да чудна безобразлука од једног павора. вигне Ђир Мишка, кад се врата за Тошом затворише. Он мени то у очи рећи! Мени! Помислите само мени, за кога већ чак и у Сомбору знаду, о коме су већ толики календари писани. Ал' неће то тако олако проћи као што ти мислиш Тошо Ђулуме, паворе, а да би ли паворе, тужи ћу ја тебе чак цару, а да. Гле ти то њега. Он мени рећи луда...

— А ко то? запита неки глас из небуха за Ђир Мишкини леђи.

— А ти си то Милане, баш добро дође; имам да ти се наприповедам триста чуда. А знаш ли ти море синко, да сам ја луда?

— Идите молим вас, ко би вам то још смео казати? —

— Јест' ја сам луда. Ето, то ми Тоша Ђулум каже, Да баш ми је мало пре казо, пре него што ћеш ти доби. —

— А шта је Тоша ту радио, та ви сте фаше од толико времена.

— Јест синко, имаш право, ми смо истина толико година заједно фаше испијали, али смо се тако и посвадили. Па молим те само његов Станко бацио око на моју Марту, па му је зато дошо отац сада да ју проси.

Шта? Да ју проси?

— Јест! Ал' сам га и оправдио. Та ди би ја њему једном павору дао моју ћер, јел синко, кад о мени чак у Сомбору знаду. Него знаш шта сам сада ја наумио?

— Шта деда?

— Оћу да га тужим!

— Ђулума? Али коме?

— Шта мислиш?

— Ваљда солгабирову?

— Шта солгабирову? Којешта. Цару, море, баш управо цару! Њему баш.

— Имаш право деда, бога ми. Тога се ја на прилику већ неби сетио!

— Ех, та што је истина, ти си дакако много школа изучио и много књига и сановника прочито, ал опет, опет, опет. Ех, то синко знаш, није бог баш свакоме дао.

— Та и ја држим сигурно, да је то тако очевидно, да га чисто руком можеш опипати. Него би ваљало саставити једну тужбу? А, шта ти мислиш?

Али ко да нам састави?

— Хм, хм и ти још то питаш. Чудна ми посла, Ево у кратко: Господар царе, — и ту беш додати једну удивителну, разумеш — Ваш понизни слуга Мишка Туцаковић, за кога сте сигурно из толики календара, чули — овде беш додати зајату, и иже са слитноју — тужи свога комшију Тошу Ђулума, јербо му је овај на његовом буњишту, односително у његовој рођеној кући и соби реко, да је он, то јест Мишка Туцаковић луда. — Затим ћу се ја потписати па мир бог! —

Милан је дуго забленуто гледао у Ђир Мишку. Та је ли могуће мислио је у себи да човек, кога цело село тако уважава тако луд бити може. — Али је Ђир Мишка ту забленуто сасвим другом нечем приписивао, те му рече:

— Е, знам ја да се ти томе чудиш али то још није ништа мој синко. Да ти само приповедим... ал нећу да се валим, боље ће бити да узмем перо и мастило па да пишем!

Знам шта, деда, рече Милан, који је хтео да сеи лудорија што мирнијим путем сврши, — оставимо ми то до после свадбе, па ћемо тада сви заједно отићи управо цару; али сада дај да сео чему другом разговоримо. — — — (Наставиће се.)

РАЗНО.

— У Крагујевцу је отворена нар. скупштина. Из престолне бсеседе може се судити да ће нова Мариновић — Чумићева влада поћи за напретком. Изглед је да ће скупштина дати под суд бив. министра Белимарковића, јер се за његове управе покрало ствари у вредности од 40 хиљада дуката од спреме и опреме српске војске.

— Највећи виноградари српски биће да су честити Срби браћа Пера и Светозар Лупа у Помазу поред Св. Андрије, који су ове године из својих сто и више ланаца виногради добили до 5000 акова разнога вина. У добар час!

— Једно „Припослано.“ У Лозници у Србији догађају се и оваке ствари. Трговац Р. Панић управио је на Ивка Поповића намесника проте лозничког у 123 бр. „Истока“ ово писмо: „Г. Нећ вам је знано да су у будуће врата моје куће пред вама затворена. Ја неверујем да ме може благосиљати онај, који је покушао да ми част окаља и кућу сруши и један дуг по двапут тражи. Овака дела ваша не одговарају еванђелију и науци

Христа Спаситеља; не одговарају човечанству, па с тога и не треба нам ваших молитава и благослова.“ Овоме не треба коментара.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Од недеље амо наступила је јака студен. У четвртак су се показале санте већ на Дунаву. Од Пеште веле да иде лед. Лађе су престале пловити Дунавом. Варадински мост је скинут.

— Бан Мажуранић предложио је у Пешти да се именују за начелника појединих одељења септемвир Јоца Живковић за унутрашње послове, Марјан Деречин за правосуђе а Мухић да остане и даље за просвету.

— Његов. Величанство није примило оставку министарства Слатијевог.

— Стране новине нападају на администратора Грујића, што није честитао цару и краљу 25 годишњицу, нити је место себе послао ког владике у Будим. Честити владика Стојковић био је у депутацији горње саборске куће, те је бар тако поздравио краљу славу његову. Владика Кећелац није хтео осветлити свој двор кад је било свечано осветљење у Вршцу.

У Н. Саду је умрла Наталија Петровићка учитељица женских радова у својој 80 год. Честита та старица имала је у женском ручном раду „златне руке“ те је много Српче за свога 30 годишњег учитељовања научила тој красној вештини Лака јој црна земљица!

У Жабљу је умро Мита Боришев честит и млад Србин, сврш. правник и б. председник цркв. општине. Са свога знања, родољубља и независна имућна положаја био би, да је стао на снагу, први човек у Шајкашкој. Са своје честитости живеће му спомен дуго међу браћом и познаницима. Бог да га прости!

Народ. позориште вратило се ономад у Н. Сад на зимниште. Добро нам дошло!

Нова влада у Србији ударила је слободоумнијим правцем, бар новине у Србији нису никад тако слободно писале као сада. Цандарским душама то није ни мало по вољи.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

НАЈНОВИЈЕ ЗА ПИСМОНОШЕ!

ПОСТИЛИОН ВЕЛИКИ ЗАБАВНИК ЗА ГОДИНУ 1874.

Мот о: Знам ја зашто многи
Целог лета штеди:
Да на нову годину
Покаже шта вреди.

За кратко време изићи ће из штампе ова за писмоноше ваљано удешена честитка нове године. Цена јој је 6 новч. комад. Ко хоће да му се име на њојзи штампа, нека се јави најдуже за 10 дана

Српској нар. задружној штампарији
у Новом Саду.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Стеван В. Поповић.

Српска народна задружна штампарија у Новом Саду 1873.